

Miljöprogram

för Region Gotland

Antagen, ej formgiven version

Fastställt av regionfullmäktige

Framtaget av ledningskontoret

Datum 2015-11-23

Gäller 2015–2020

Ärendenr RS 2013/536

Version 1.0

Våra utmaningar på miljöområdet till år 2020

ENERGI och KLIMAT
/illustration/

VATTEN
/illustration/

HÅLLBARA VAL
/illustration/

NATURENS MÅNGFALD
/illustration/

På väg mot ett
hållbart samhälle

FÖRORD

Innehåll

FÖRORD	2
1. Inledning	4
Gemensamt ansvar.....	4
Region Gotlands miljöpolicy	5
2. Bakgrund	6
Principer för hållbarhet	7
Målbild – år 2025 är Gotland ett hållbart samhälle	8
Att sätta värde på ekosystemtjänster.....	8
3. Miljöstrategier inom fyra fokusområden	8
Energi och klimat	9
Vatten.....	10
Lätt att göra rätt – hållbara val.....	11
Naturens mångfald.....	13
4. Styrning och ansvar – vem gör vad	15
Uppföljning med hjälp av nyckeltal	15
Genomförande.....	15
Omfattning	15
Målkonflikter	15
Kommunikation	16
Tidsram.....	16
5. Miljöprogrammet i förhållande till andra styrdokument	17

1. Inledning

Region Gotlands miljöprogram¹ är ett övergripande styrdokument. Syftet är att Region Gotlands samlade verksamhet ska ge största möjliga nytta för medborgarna och samtidigt vara långsiktigt hållbar. Vägen dit är ökad miljöhänsyn inom verksamheterna, i deras ständigt pågående utveckling.

Miljöprogrammet består av två delar:

1. Ett strategiskt program som beslutas av regionfullmäktige och förvaltas av regionstyrelsen.
2. En handlingsplan med innehåll som nämnderna bereder och beslutar om en gång per mandatperiod.

Gemensamt ansvar

Region Gotlands organisation har ett gemensamt ansvar för att förverkliga miljöprogrammet intentioner.

Samarbete mellan nämnder, styrelser, förvaltningar och bolag behöver utvecklas på miljöområdet för att hitta genomtänkta lösningar. Goda exempel inom miljöområdet finns bland annat hos fastighetsavdelningen i arbetet med energioptimering, i det förvaltningsövergripande projektet för biogassamordning, i projektet Klart vatten, i alla initiativ som under årens lopp fått ta emot ekokommunpriset och många, många fler.

För att miljöarbetet ska bli framgångsrikt krävs också att alla på Gotland blir delaktiga. Nätverk och medborgarsamverkan utvecklas ytterligare.

Alla vi som verkar inom Region Gotland ska fortsätta att ta initiativ inom miljöområdet och utveckla nya lösningar till nytta för miljön och både oss själva och andra. Vi ska också se till att lyckade försök kan genomföras på bred front på Gotland och att omvandlingen till hållbar region märks på hela ön.

1. Ett program anger långsiktiga avsikter i en fråga av större vikt och är vägledande för beslut och styrning. Det innehåller övergripande mål, inriktning och aktiviteter (Definitioner av begrepp inom Region Gotland, 2013).

Region Gotlands miljöpolicy

- Miljöansvar och hållbar utveckling för att förverkliga Gotland som ekokommun ska konsekvent och medvetet integreras och tydliggöras i samtliga våra verksamheter. Detta ska framgå av budget, styrkort och årlig redovisning.
- Vi ska i våra verksamheter erbjuda invånare och näringsliv på Gotland, infrastruktur och metoder som leder till att Gotland blir ett ekologiskt hållbart samhälle till år 2025.
- Vi ska bidra till att uppnå vårt övergripande mål ett hållbart samhälle på Gotland, genom egna miljöförbättrande åtgärder och goda exempel på miljöarbete.
- Miljökrav enligt lagstiftningen ska klaras med god marginal i alla egna bolag och förvaltningar samt hos upphandlade entreprenörer.
- Varje nämnd tar ansvar för att styra enligt miljöprogrammets intentioner och tydliggör detta i chefsansvar och resursfördelning.

I samband med uppdraget till nämnder och styrelser att ta fram handlingsplaner, ska regionfullmäktige – vid behov – aktualisera miljöpolicy och miljöprogram varje mandatperiod.

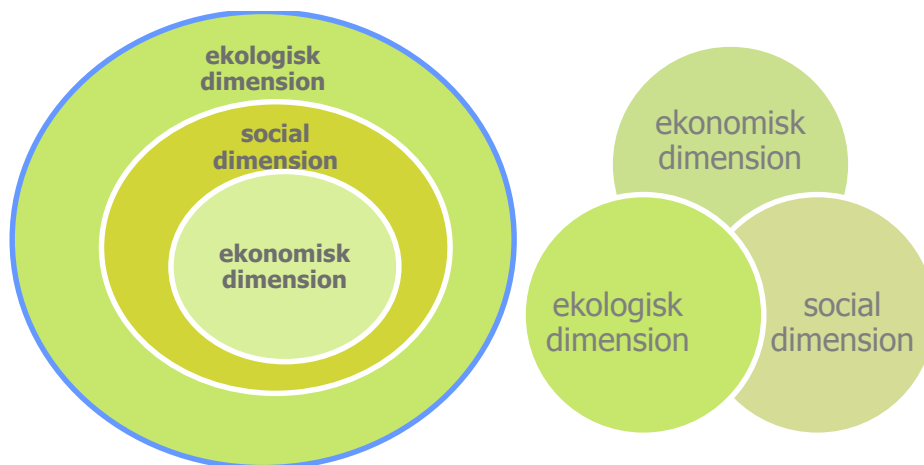
2. Bakgrund

Redan i *Vision 2010* antogs inriktningen för Gotland som ekokommun. På 1990-talet antog kommunfullmäktige på Gotland målet att bli ett hållbart samhälle inom loppet av en generation, till år 2025. Det målet ligger fast.

Hållbar utveckling² är ”en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att kompromissa med kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov”. I FN:s 17 globala hållbarhetsmål kombineras arbetet för att inga folkgrupper ska leva i extrem fattigdom, bromsa klimatförändringarna och bekämpa ojämlika och ojunga levnadsvillkor.

Hållbar utveckling baseras på konsumtion och produktion som inte bryter ner naturens resurser, skyddar miljön, stödjer allas lika möjligheter till en god hälsa och undanröjer fattigdom.

Gemensamma målbilder behövs för hur miljöfrågor ska integreras i alla beslut. Inte minst gäller det synen på de tre vanligaste aspekterna av hållbar utveckling: ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet.

Den hittills vanliga modellen ovan till höger, lämnar utrymme för att väga de olika delarna ekonomisk, ekologisk och socialt hållbarhet mot varandra i politiska beslut. Modellen till vänster bygger på insikten om att ekologisk hållbarhet är en förutsättning för ekonomisk och social välfärd.

Den yttre cirkeln är symbol för jordens biosfär och att de förutsättningar som den ger till vår försörjning, stöd till samhällets infrastruktur, kultur och rekreation inte kan överskridas i ett hållbart samhälle.

Den sociala cirkeln representerar människans sociala och kulturella omgivning. Människan och allt annat levande på jorden är helt beroende av att de yttre ekologiska systemen fungerar.

Den innersta cirkeln symboliserar ekonomin, det vill säga hushållning med knappa resurser. Ekonomin är ett verktyg för att effektivt skapa och fördela resurser och uppnå välfärd, utan att missbruka varken mänskliga resurser eller jordens resurser.

2. Enligt definitionen i Brundtlandrapporten från 1987. Hållbar utveckling specificeras närmare i de 17 globala mål för hållbar utveckling som antogs av FN i september 2015.

Modellskiftet motiveras av vår tids kunskaper om ”planetens hållbara gränser” som håller på att överskridas i flera fall. Det strategiska ramverket för att planera för en hållbar utveckling, enligt principerna för hållbarhet, innebär ett skifte från synen på att ekonomisk tillväxt måste bygga på att ta från naturen, till att utveckla tillväxt i samspel med naturen.

Principer för hållbarhet

En strategisk metod för att nå ekologisk hållbarhet och bevarande av ekosystemtjänster i olika delar av samhällets utveckling är att göra bedömningar enligt de följande fyra hållbarhetsprinciperna³:

I det hållbara samhället utsätts inte naturen för systematisk

1. koncentrationsökning av ämnen från berggrunden,

till exempel utsläpp av kvicksilver, arsenik, bly och fossilt kol från uppvärmningssystem, industrier och transporter,

2. koncentrationsökning av ämnen från samhällets produktion,

till exempel utsläpp av freoner och partiklar i luften och utsläpp som ger övergödning, försurning och anrikning av mikroplast i haven,

3. undanträngning med fysiska metoder,

till exempel utveckling av bebyggelse, industri och infrastruktur som inte lämnar plats för vilda djur och växter, grönska och vatten och stora monokulturer i jord och skogsbruk som inte ger livsrum för naturligt växt- och djurliv,

och i det samhället hindras inte människor systematiskt...

4. från att tillgodose sina behov,

utan samhällets struktur stödjer människors förmåga att nå hälsa, inflytande, kompetens, delaktighet och mening.⁴

Åtgärder som bidrar till förbättring inom någon eller flera av principerna ovan leder till ökad hållbarhet.

Hållbarhetsprinciperna är en gemensam strategisk grund för Sveriges ekokommuner.

I vår tid är människans inverkan större än naturkrafterna i fråga om påverkan på jordens yta. Stora delar av ekosystemens produktivitet används redan för att försörja oss människor. Samtidigt ska en ökande befolkning kunna få goda livsvillkor och förlusten av biologisk mångfald hejdas.

Både globalt och lokalt ställer det stora krav på att utveckla hållbara och mer resurseffektiva samhällen. Hållbarhetsprinciperna⁵ ger ett ramverk för strategisk hållbarhetsplanering.

3. Hållbarhetsprinciperna som de uttrycks 2015, texten har utvecklats under åren lopp.

4. Aktuell forskning i ämnet social hållbarhet leder eventuellt till att fjärde principen kommer att delas upp på olika sociala faktorer.

5. Mer om hållbarhetsprinciper finns på t ex www.sekom.se

Målbild – år 2025 är Gotland ett hållbart samhälle

Grunden för detta miljöprogram är målen i Vision 2025.

Att sätta värde på ekosystemtjänster

Ekologisk hållbarhet är en absolut förutsättning för en långsiktigt hållbar ekonomi. Ekonomiska resurser skapas av vad ekosystemen kan leverera. Ofta sätter ekonomin ett värde på uttaget av begränsade resurser i ekosystemen, men missar att värdesätta ekosystemens viktiga livsuppehållande tjänster i form av ren luft, drickbart vatten eller de reningsfunktioner, den nedbrytning och den återuppbyggnad som ständigt sker i naturen.

Ekosystem är också de bästa modeller vi känner till för att beskriva ett hållbart samhälle, där olika delar samspelar i en dynamisk utveckling som över tid optimerar systemet som helhet i förhållande till yttre omständigheter.

Det nationella målet för ekosystemtjänster är: Senast 2018 ska betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster vara allmänt kända och integrerade i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant. Målet är att säkerställa ekosystemens förmåga att också på lång sikt kunna förse oss människor med livsmedel, rent vatten och alla övriga tjänster som utgör en grundförutsättning för överlevnad och välfärd.

Livsstilsfaktorer

De flesta av oss lever idag på ett sätt som tidigare generationer inte kunnat drömma om. Vi är friskare, mättare och mer välutbildade. Social och ekonomisk utveckling har gett oss långt större möjligheter att välja vad vi vill göra och hur vi vill leva våra liv, än de flesta före oss har haft.

Hur vi lever och bor, vad vi roar oss med, vad vi klär oss i, vad vi väljer att äta och hur vi reser har orsakat att klimat och miljö förändrats både lokalt och globalt till en grad som ger stark oro för vår framtid. En del av vår konsumtion bygger också på dåliga arbetsvillkor och på att sociala och ekonomiska förutsättningar skiljer sig ohållbart mycket mellan länder och regioner.

Samtidigt finns det gott om hållbara lösningar som ger hopp inför framtiden.

3. Miljöstrategier inom fyra fokusområden

Miljöprogrammets huvuduppgift är att peka ut fokusområden och strategier för arbetet med att nå Region Gotlands övergripande miljömål om ett ekologiskt hållbart samhälle 2025.

På de följande sidorna presenteras miljöprogrammets fyra fokusområden.

Fokusområde 1

Energi och klimat

Övergripande mål

- Gotland är en världsledande ö-region och visar vägen till ekologisk hållbarhet.

På Gotland finns det kunskap, flera projekt i framkant och ett aktivt arbete för att utveckla förnybar energi. På Gotland, som på många andra håll, är ökad andel hållbar energi en språngbräda till ett ekologiskt hållbart samhälle.

Till år 2020 är målet att klara 100 procent lokal förnybar energi till hushåll och de flesta företag på Gotland. Av bränslet till cementindustrin blir cirka 70 procent förnybart eller återvunnet till år 2020⁶.

År 2020, förutsatt ny fastlandskabel, är produktionen av förnybar el på Gotland dubbelt så stor som det årliga elbehovet på Gotland.

Genom att ställa om från fossila bränslen till förnybar energi har klimatutsläpp från energi som används till värme, el och transporter på Gotland minskat med 45 procent, från år 1990 till år 2020. Cement- och kalkindustrins bränslen undantas. De ingår i en Europagemensam kvot för minskade utsläpp⁷. Cementindustrin på Gotland har en egen vision för att bli klimatneutral till år 2030.

Bättre hushållning med energi har gett minskat behov av inköpt el och tillförda bränslen med i genomsnitt 1,5 procent per år för bostäder, lokaler och service, resor och handel under 2010–2020.

Strategier

Region Gotland ska

- Genomföra omställning av transporter och resvanor i enlighet med energiplanen.
- Energieffektivisera fastigheter och utrustning och ställa energikrav i upphandlingar och inköp.
- Integrera arbetet med klimatanpassning i all samhällsplanering.
- Agera klimatsmart.
- Bidra till ökad kunskap om miljö- och klimatfrågor bland medborgare, besökare och näringsliv. Till exempel genom informationskampanjer, dialogforum med näringslivsföreträdare etc.

6. Hållbarhetsprincip 1, s. 7

7. EU:s handel med utsläppsrätter för klimatgaser, ETS, Emission Trade Scheme

Fokusområde 2

Vatten

Övergripande mål

- Rent grundvatten, god status för ytvatten på hela Gotland och en levande Östersjö.

Regionens miljömål för vatten i Vision 2025 är helt i linje med de nationella miljökvalitetsmål som finns för vatten och hav⁸. EU:s vattendirektiv och havsmiljödirektiv är implementerade i svensk lag och bidrar till att nå miljökvalitetsmålen *Giftfri miljö* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Havsmiljön är en viktig global samarbetsfråga, men också en fråga där alla måste bidra⁹. Det behövs oerhört stora insatser på flera plan, särskilt när det gäller Östersjön. Inte bara när det gäller utsläpp och teknik lokalt, utan också i form av nationella styrmedel och skärpta internationella överenskommelser.

Strategier

Region Gotland ska

- Genomföra kommunala åtgärder i nationella åtgärdsprogram för grund-, yt-, och havsvatten. Anta mål och tillföra resurser, så att arbete med vatten och avloppsfrågor på Gotland är i nationell toppklass, för att skydda Östersjön och det känsliga grundvattnet på Gotland.
- Skydda Gotlands grundvatten, sjöar och vattendrag från överutnyttjande. Värna skyddet av våtmarker. Skydda kustzonen mot överexploatering. Minska utsläppen av miljögifter och närsalter som kväve och fosfor.
- Öka vattenfrågornas betydelse inom regionens översiktsplanering, inklusive den kustvattenzon där staten och kommunerna har ett gemensamt planeringsansvar.
- Utveckla arbetet med vattenförsörjning och -kvalitet, hantering av dagvatten och olika kretsloppslösningar som bidrar till vattenmålen.
- Uppdra till nämnder och bolag att sätta mål för god vattenhushållning i sina respektive verksamheter.
- Tydligt ta ställning för de långsiktiga visionsmålen i målkonflikter kring vatten.
- Vara pådrivande i projekt som rör Östersjösamarbete samt aktivt söka extern projektfinansiering.
- Arbeta för att de ”blå” tillväxtfrågorna beaktas i utvecklingssammanhang.

8. Främst Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård samt Myllrande våtmarker.

9. Hållbarhetsprincip 2, s. 7

Fokusområde 3

Lätt att göra rätt – hållbara val

Övergripande mål

- Hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi ger hållbar tillväxt på Gotland.
- Samhället bidrar till giftfria kretslopp.

Cirkulär ekonomi är ett mål inom hela EU. I en cirkulär ekonomi är saker och ting gjorda för att hålla länge. Att spara på material och energi är viktiga aspekter av kvalitet och hållbarhet. All design ska underlätta återvinning, demontering och återbruk, vilket i sin tur ger nya affärsmöjligheter. Produktion och transporter sker med förnybara bränslen. Cirkulär ekonomi är också viktigt för att nå målen för giftfria kretslopp¹⁰. Det ger hållbara kretslopp mellan stad och land och det bidrar till minskat beroende av ämnen som hämtas ur jordskorpan.¹¹

En utveckling av en cirkulär ekonomi¹² innebär också att ägande av produkter ersätts av tillgång till service. Offentliga upphandlingar går från att specificera produkter till att specificera de funktioner som upphandlas, vilket både ger utrymme för teknisk utveckling och för nya marknader inom servicesektorn. En cirkulär ekonomi är också en biobaserad ekonomi och bidrar till att miljömålen nås.

10. Enligt "Romklubbens" rapport maj 2015, kan en cirkulär ekonomi i Sverige ge 100 000 nya jobb och samtidigt 70 procent minskade koldioxidutsläpp.

11. Hållbarhetsprincip 1, s. 7

12. Styrmedel inom EU är t ex direktiven om ekodesign, energieffektivitet och återvinningskraven inom avfallsdirektivet.

Strategier

Region Gotland ska

- Underlätta återanvändning av material och restprodukter. Se till att minska uppkomsten av avfall. Använda upphandling som verktyg. Skapa nya affärer inom service och kringtjänster. Prioritera i upphandlingar för resurssnål användning av naturresurser, material och energi.
- Utveckla avfallshantering inom regionen till att innefatta åtgärder inom avfallstrappans¹³ första steg. Premiera de system som ur ett livscykelperspektiv bedöms vara bäst för miljön. Ordna återvinning och avfallssortering på Gotland och i egna verksamheter ännu enklare och mer användarvänlig.
- Låta miljö och social hållbarhet prägla all användning av fysiska resurser. Det vill säga inköp av varor, bygg- och anläggningsprojekt och mark- och vattenanvändning.¹⁴
- Minska miljöpåverkan från egna verksamheter. Minska användningen av miljöbelastande material¹⁵ och bidra till giftfria kretslopp.
- Låta upphandlings- och inköpsrutiner vara ett redskap för att nå miljömålen och kontinuerligt se över resursförbrukningen. Föregå med hållbara inköp i allt från livsmedel till val av material i byggprojekt.
- Bidra till att cirkulär ekonomi växer inom de områden som regionen har särskilt ansvar för. De är hantering av avfall, planering av infrastruktur och kommunikationer. Regionen ska också bidra till hållbara flöden av varor och tjänster.
- Region Gotland ska på olika sätt¹⁶ öka kunskapen om konsumtionens miljöpåverkan och öka viljan att göra miljö- och klimatsmarta val.

13. EU:s avfallstrappa styr hur avfallet tas omhand: 1. Förebygga 2. Återanvända 3. Återvinna material. 4. Utvinna energi. 5. Deponera. Se www.sopor.nu

14. Hållbarhetsprincip 4, s. 7

15. Hållbarhetsprincip 2, s. 7

16. Skolan, konsumentvägledningen, energirådgivningen, biblioteken, tillsynsvägledning till företagen, riktade informationsinsatser inom energi och miljö.

Fokusområde 4

Naturens mångfald

Övergripande mål

- Naturen brukas hållbart; ekosystemtjänsterna värnas och biologisk mångfald bevaras.

Gotlands natur- och kulturmiljöer är en viktig faktor när det gäller att locka nya människor till ön, både tillfälliga besökare och hitflyttare. Naturen är därmed en nyckelfaktor i den regionala utvecklingen. Utan naturen skulle inte de gröna näringarna eller bioenergi, sol- och vindkraft existera. Vi är helt beroende av naturens förmåga att ge oss mat och rent vatten.

Definitionen av hållbarhet sätter människorna nu och i framtiden i centrum, men för många är det också självklart att naturen har ett egenvärde vars existensberättigande inte behöver motiveras.

FN:s konvention för biologisk mångfald, EU:s beslut om grön infrastruktur och det svenska miljö kvalitetsmål för biologisk mångfald, särskilt målet för ekosystemtjänster (s. 9) syftar till att både ge naturen plats och att synliggöra dess roll i ekonomin.

Vid målkonflikter mellan naturvärden och människors olika behov och önskningar blir naturen värderad efter olika måttstockar. Ofta innebär det för en myndighet att ta ställning till hur stort intrång samhället enats om att naturen ska tåla i form av gränsvärden, största tillåtna utsläpp eller exploatering. I miljöekonomiska termer värderas naturen efter människors betalningsvilja för att uppleva eller betala naturen, men de värden för samhällsekonomin som fungerande ekosystem tillför, syns ofta inte i våra kalkyler förrän funktionerna rubbas och måste ersättas med teknik.

I dessa lägen kan det vara värt att beakta att naturen och naturens produktion inte bara är viktig, utan helt nödvändig att värna. Allt mänskligt välstånd bygger ytterst på naturens resurser. En ständigt pågående minskning av naturens mångfald ökar sårbarheten inför framtida förändringar. Mångfald utgör en stabiliserande faktor i naturens samspel, ju fler arter desto högre motståndskraft mot yttre påverkan. Det bevarar den biologiska produktionskapaciteten i naturen, och påverkar därmed förekomsten av nödvändiga ekosystemtjänster.

Vid strategiska beslut är det därför viktigt att all användning av mark, luft och vatten planeras över gränserna för olika särintressen. Växande och ibland motstridiga krav på ekosystemen måste hanteras utan att minska naturens utrymme för att ge liv, tillväxt, rekreation och produktion¹⁷.

17. Hållbarhetsprincip 3, s. 7

Strategier

Region Gotland ska

- Bidra till att biologisk mångfald på ön bevaras¹⁸. I beslut och planer ge förutsättningar för att Gotlands många särpräglade naturtyper, som betade strandängar, hållmarker, hävdade ängen med flera, bevaras nu och till kommande generationer. En förutsättning för att behålla den biologiska mångfalden på många av dessa marker är livskraftiga lantbruk och betesdjur över hela ön.
- Använda och utveckla regionens naturvärdeskarta.
- Planera för en markanvändning och förvaltning som bidrar till att ekosystemens förmåga att leverera olika ekosystemtjänster bevaras och utvecklas.
- Bidra till att utsläpp till vatten och luft begränsas, både inom egna verksamheter liksom inom näringsliv och i hushåll.
- Bidra till att Visby och övriga tätorter på Gotland ska upplevas som goda bebyggda miljöer med låga bullernivåer, ren luft, rena gatumiljöer och med sammanhängande strukturer av grönska och vatten med höga rekreativa och biologiska kvaliteter.
- Förvalta egna skogar med största möjliga miljöhänsyn i skogsbruket och utveckla ett variationsrikt skogsbruk. Bruka tätortsnära skog med särskilda hänsyn till tillgänglighet och skogens sociala värden.

18. En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (regeringens proposition 2013:14/141)

4. Styrning och ansvar – vem gör vad

Regionstyrelsen har huvudansvaret för att miljöprogrammet verkställs, följs upp, revideras och återrapporteras till regionfullmäktige.

Varje nämnd och styrelse har ansvar för att uppfylla miljöprogrammets övergripande mål – ett ekologiskt hållbart samhälle 2025 – genom åtgärder inom den egna verksamheten. Nämnder och styrelser ska bryta ned det övergripande målet till mål och åtgärder som är anpassade till respektive ansvarsområde. Åtgärderna ställs samman till en handlingsplan per mandatperiod. Handlingsplanens åtgärder integreras sedan på lämpligt sätt i den ordinarie verksamhetsplanen.

Eftersom verksamhetsplanerna följs upp och redovisas varje år i samband med styrkortsuppföljning respektive plan och budget, kommer miljöarbetet integreras med övrig uppföljning i nämndernas och styrelsernas årsbokslut och följer därmed den ekonomiska redovisningsstrukturen.

Uppföljning med hjälp av nyckeltal

För att säkerställa att det arbete som genomförs leder i riktning mot det övergripande miljömålet, följs utvecklingen med hjälp av ett antal kvantitativa och kvalitativa nyckeltal. Nämnderna och styrelserna har ansvar för att ta fram underlag för och rapportera de nyckeltal som direkt berör den egna verksamheten. Regionstyrelsen samordnar detta arbete och kan besluta om regionövergripande nyckeltal. Här kan även en koppling och jämförelse göras med de nationella miljö kvalitetsmålen.

Genomförande

Förvaltningschef och övriga linjechefer svarar för att miljöarbetet organiseras på ett lämpligt sätt och genomförs enligt en av respektive nämnd beslutad handlingsplan.

Chefer och medarbetare ska ha rätt miljökompetens för sina uppdrag. I en kunskapsintensiv och lärande organisation som Region Gotland, är det viktigt att alla medarbetare har aktuell kunskap inom miljöområdet. Det gynnar ett ständigt förbättringsarbete och en hållbar utveckling. Detta utgör regionens interna miljöledningssystem.

Omfattning

Miljöpolicy och miljöprogrammet omfattar all verksamhet där Region Gotland har arbetsgivaransvar samt för verksamheter som helt eller delvis finansieras av Region Gotland.

Målkonflikter

Målkonflikter i samband med genomförandet av miljöprogrammet ska så långt som belysas och lösas genom utökat samarbete och dialog mellan alla berörda parter. Dialogen ska pågå kontinuerligt och långsiktig hållbar utveckling ska vara den gemensamma strävan.

Kommunikation

Innehållet i miljöprogrammet ska kommuniceras internt och externt under programperioden. Alla nämnder och styrelser ansvarar för att kommunicera sitt eget miljöarbete.

Ledningskontoret har ansvar för kommunikation kring det övergripande miljöarbetet. Nämnderna har ett viktigt externt kommunikationsansvar inom sina särskilda ansvarsområden.

Tidsram

Programmet gäller till 2020. Region Gotland har sedan länge 2025 som horisont för många hållbarhets- och visionsmål, vilket också miljöprogrammet återspeglar. Programmet gör också kopplingar till nationella mål med längre tidshorisont, till exempel regeringens plan för ett Sverige utan nettoutsläpp av växthusgaser 2050.

5. Miljöprogrammet i förhållande till andra styrdokument

Vision Gotland 2025 är regionens vision med övergripande inriktningsmål som all verksamhet ska förhålla sig till.

Miljöprogrammet betraktas som ett operativt program inom ramen för Vision 2025 eller dess efterföljare.

Följande dokument och riktlinjer finns 2015 som kompletterar styrningen enligt miljöprogrammet och ska bidra till att nå övergripande miljömål. En del av dessa dokument ska finnas enligt lag, andra hanterar Region Gotlands rutiner och förhållningssätt när det gäller nationella lagar och förordningar, medan en tredje kategori är frivilliga mål och åtaganden.

I huvudsak är dessa

- Koncernstyrkort och nämndernas styrkort
- Översiktsplan för Gotland – Bygg Gotland 2010–2025 samt fördjupade översiktsplaner och planprogram
- Energiplan för Region Gotland – Energi 2020
- Biogasstrategi och handlingsplan för biogas 2014–2019
- Renhållningsordningen med avfallsföreskrifter och avfallsplan
- Vattenplan och Långsiktig plan för VA-utbyggnad på Gotland 2014–2022
- Upphandlingspolicy och upphandlingsriktlinjer
- Regler för drivmedel
- Länsplan för regional transportinfrastruktur 2014–2025
- Näringspolitiskt program
- Folkhälsopolitiskt program
- IT-policy och IT-strategiskt program
- Policy för pensionsmedelsplaceringar
- Riktlinjer för exploateringsprocessen
- Klimat- och sårbarhetsanalys
- Mat- och måltidspolicy för Region Gotland